

Pahamaailman käpäkartoitus 2020

Beetles LIFE (LIFE17NAT/FI/000181)

Kaisa Junninen

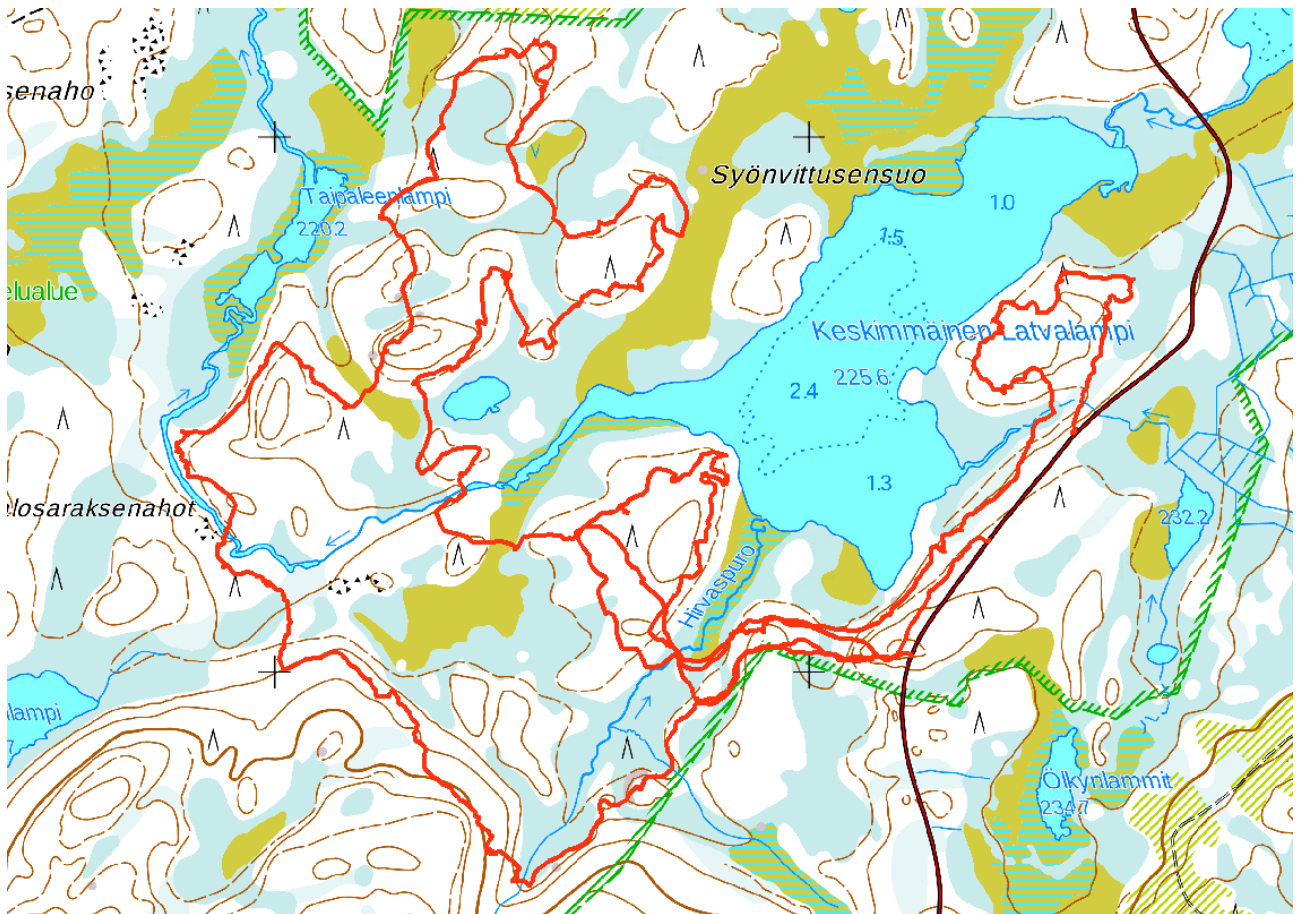
JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoituksen tarkoitus

Pahamaailman Natura2000 -alueelle on suunniteltu ennallistamispoltoja osana Beetles LIFE -hanketta. Kääpäkartoituksen tavoitteena oli varmistaa, ettei toimenpiteistä aiheudu haittaa suojellisesti merkittävälle kääpälajistolle sekä arvioida Pahamaailman kääpälajiston mahdollisia hoitotarpeita ja polton merkitystä suojelualueen kääpälajistolle. Aineiston tuottamiseen on saatu Euroopan unionin LIFE-rahoitusta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä. Raportin tuloksia hyödynnetään Pahamaailman Natura2000 -alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Kääpäkartoitus tehtiin 16.-18.9.2020. Poltettavaksi suunniteltujen metsäkuvioiden kartoituksen lisäksi pyrittiin saamaan yleiskuva laajemminkin alueen kääpälajistosta (kuva 1). Maastotöihin käytettiin aikaa kaikkiaan noin 14 tuntia.

Kuva 1. Kääpäkarttoituksen reitit (punainen viiva).

TULOKSET

Kääpäkarttoituksessa löytyi 39 kääväkäsajia, joista 11 on punaisen listan lajeja ja 17 suojellisesti arvokkaan metsän indikaattorilajeja (taulukko 1).

Poltettavaksi suunniteltu metsäalue Keskimmäisen Latvalammen itäpuolella on vanhaa mutta niukkalahopuustoista sekametsää, jonka keskellä on nuori taimikko. Merkillepantavia ovat vanhat palojäljet, muutamat isot aihkimännyt sekä haavan esiintyminen. Haapoja on sekä lahopuuna että nuorehkoina elävinä puina ja (hervien jyrsiminä) taimina. Ainoita vaateliaampia kääpälajeja polttoalueella olivat metsäpalo- ja muita paahdealueita suosiva salokääpä (NT) taimikkoalueen reunassa sekä haavan lajit ketunkääpä ja koralliorakas.

Keskimmäisen Latvalammen länsi- ja lounaispuoliset metsät ovat niin ikään vanhoja sekapuustoisia metsiä, joissa on paikoin runsaastikin lahopuuta mutta jostain syystä ei vaateliasta kääväkäsajistoa. Ilmeisesti Latvajoen pohjoispuolelle jääviä metsiä on aikoinaan poimintahakattu ja vanhojen lahopuiden jatkumo on päässyt katkeamaan. Ainoastaan Latvajoen eteläisimmästä mutkasta, majavan tulvittamasta puronvarsimetsästä löytyivät NT-lajit rusokantokääpä ja lapinkynsikääpä.

Keskimmäisen Latvalammen eteläpuolelta Hirvaspuron laaksosta löytyi kartoitusalueen monimuotoisin kääväkäsajisto: kuusen NT-lajit pursukääpä, korpiludekääpä ja lapinkynsikääpä, ja kelomäntyjen vaateliaat lajit erakkokääpä (VU), riekonkääpä (NT) sekä peikonnahka (NT).

Kääpäkarttoitus ulotettiin myös Pahamaailman eteläosiin Hoiluankankaalle, josta on useita vanhoja havaintoja erittäin uhanalaisesta kalkkikäävästä sekä muista vaateliaista mäntykelojen lajeista. Vuoden 2007 kääpäkarttoituksen jälkeen alueella on puhaltanut voimakas syöksyvirtaus, joka on kaatanut kankaille useiden hehtaarien laajuisia aukkoja. Näiden aukkojen tuulentaatuissa kasvaa runsaana salokääpä ja vanhemmilla kaatuneilla keloilla riekonkääpä. Vanhoilta keloilta löytyi myös välkyludekääpä (VU) ja sirppikääpä (NT). Yhtään kalkkikääpä ei löytynyt.

Taulukko 1. Pahamaailman merkittävimmät kääväkäsajavainnot Beetles LIFE -hankkeen kääpäkarttoituksessa. VU = vaarantunut laji, NT = silmälläpidettävä laji (Kotiranta ym. 2019); ind. = suojellisesti arvokkaan metsän indikaattorilaji (Niemelä 2016).

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Muu status	Runsaus
<i>Antrodia infirma</i>	erakkokääpä	VU	ind.	1
<i>Skeletocutis stellae</i>	välkkyludekääpä	VU	ind.	1
<i>Amylocystis lapponica</i>	pursukääpä	NT	ind.	5
<i>Anthoporia albobrunnea</i>	riekonkääpä	NT	ind.	8
<i>Aporpium canescens</i>	rustikka	NT		1
<i>Sidera lenis</i>	sirppikääpä	NT	ind.	2
<i>Skeletocutis odora</i>	korpiludekääpä	NT	ind.	1
<i>Crustoderma dryinum</i>	peikonnaaha	NT	ind.	1
<i>Dichomitus squalens</i>	salokääpä	NT	ind.	10
<i>Fomitopsis rosea</i>	rusokantokääpä	NT	ind.	1
<i>Trichaptum laricinum</i>	lapinkynsikääpä	NT	-	2
<i>Asterodon ferruginosus</i>	oravuotikka	-	ind.	2
<i>Leptoporus erubescens</i>	helohäivekääpä	-	ind.	1
<i>Oligoporus sericeomollis</i>	korokääpä	-	ind.	1
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	aarnikääpä	-	ind.	2
<i>Phellinus pini</i>	männynkääpä	-	ind.	4
<i>Phellinus viticola</i>	riukukääpä	-	ind.	2
<i>Phlebia centrifuga</i>	pohjanrypykkä	-	ind.	1
<i>Postia calvenda</i>	ruskokääpä	-	ind.	1

HOITO- YM. SUOSITUKSET

Beetles LIFE:n ennallistamispoltto ei vaaranna polttokuvioiden kääpälajistoa. Päinvastoin, poltto voisi edesauttaa haavan uudistumista ja ennen kaikkea parantaa kohteen tulevan lahoppuuston laatua vaurioittamalla eläviä mäntyjä. Tulen vaurioittamien mäntyjen puuaines pihkoittuu ja kasvu hidastuu, jolloin niistä muodostuu kuollessaan keloja todennäköisemmin kuin ilman paloa kasvaneista puista. Kelot puolestaan ovat tärkeä kasvualue monille vaatelialle, taantuneille kääpälajeille.

Hyvän kelojatkumon ylläpitäminen on erityisen tärkeää Hossan-Pahamaailman seudulla, koska alueelta tunnetaan koko Suomen tihein kalkkikääpäpopulaatio. Pikainen Hoiluankankaan kääpäkartoitus, jossa vanhoilta esiintymäpaikoilta ei löytynyt yhtäkään kalkkikääpää, antaa aihetta huoleen lajin tulevaisuudesta.

SUMMARY

A species inventory of dead-wood-inhabiting polypore fungi was conducted in Pahamaailma Natura 2000 area during three field days in September 2020. A total of 39 species were found, of which 11 are red-listed in the national Red List and 17 species are considered indicators of high-conservation-value forests. Actions of Beetles LIFE project will result in increase in the amount and quality of dead wood, which will further improve the future conditions for these fungi. This inventory has been made in the Beetles LIFE project with the support of LIFE funding from the European Union. The contents of this material reflect the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

KIRJALLISUUS

Kotiranta, H., Junninen, K., Saarenoksa, R., Kinnunen, J. & Kytövuori, I. 2010. Kääväkkäät. Julk.: Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. and Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. s. 249–263.

Niemelä, T. 2016. Suomen käävät. *Norrlinia* 31: 1-430.